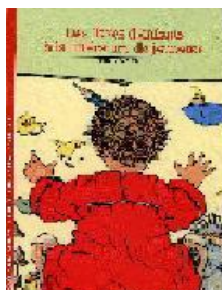

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Της Τασούλας Τσιλιμένη
Επίκουρης Καθ. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Des livres d' enfants a la litterature de jeunesse
(Από τα παιδικά βιβλία στην νεανική λογοτεχνία)
Christian Poslaniec, Gallimard/Bibliothèque nationale de France, 2008

Τον Οκτώβριο του 2008, ο εκδοτικός οίκος Gallimard σε συνεργασία με την Εθνική βιβλιοθήκη της Γαλλίας (BnF), εξέδωσαν ένα ενδιαφέρον και καλαίσθητο βιβλιαράκι 128 σελίδων, με τίτλο Από τα παιδικά βιβλία στην νεανική λογοτεχνία (**Des livres d' enfants a la litterature de jeunesse**), που το υπογράφει ο Christian Poslaniec. Το βιβλίο κυκλοφόρησε με αφορμή την έκθεση που διοργανώνει η Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας (BnF), με τον τίτλο «Μπαμπάρ, Χάρυ Πότερ και άλλα. Παιδικά βιβλία του χτες και του σήμερα», η οποία άνοιξε τις πύλες της στο κοινό στις 14 Οκτωβρίου 2008 και θα διαρκέσει μέχρι τις 11 Απριλίου 2009.

Τα περιεχόμενα του βιβλίου κατανέμονται σε τέσσερα κεφάλαια, τα οποία στο σύνολό τους παρουσιάζουν την πορεία και την εξέλιξη του παιδικού λογοτεχνικού βιβλίου στη Γαλλία. Οι σελίδες του είναι πλούσιες με φωτογραφικό υλικό από εικονογραφήσεις βιβλίων, σελίδες και εξώφυλλα, των πρώτων εκδόσεων, σελίδες με κείμενα από παλαιά και μεταγενέστερα βιβλία, γκραβούρες, πορτρέτα συγγραφέων κ.α.. Παρουσιάζοντας τα μέρη του βιβλίου πιο αναλυτικά ανά κεφάλαιο σημειώνουμε:

Στο **1ο** κεφάλαιο παρουσιάζονται «οι πρώτοι συγγραφείς για παιδιά» (**premiers auteurs pour enfants**). Αναφέρεται το έργο του Fenelon Οι Περιπέτειες του Τηλεμάχου που γράφτηκε το 1694, αλλά και πληροφορίες για την πρώτη παιδική βιβλιοθήκη, που ιδρύθηκε το 1750 από τον J. Newbery, ο οποίος δημοσιεύει στη συνέχεια τη συλλογή Little Pretty Pocket Books. Η Leprince de Beaumont, εκδίδει στη Γαλλία το πρώτο περιοδικό για παιδιά magazine des enfans, καθώς και 70 τόμους για τη νεότητα, ένας από τους οποίους είναι το περιοδικό Magazine pour les adolescents (για εφήβους)(1760). Το 1782 η παιδαγωγός Arnaud Berquin δημοσιεύει το L' Ami des enfants(Ο φίλος των παιδιών). Στη συνέχεια εμφανίζονται και άλλοι δημιουργοί που στρέφονται στη συγγραφή βιβλίων για παιδιά και νέους.

Στο **2ο** κεφάλαιο με τίτλο **L' avènement de la littérature de jeunesse**, γίνεται αναφορά στους σχολικούς νόμους του 19ου αιώνα, η καθιέρωση των οποίων αυξάνει τον αριθμό των παιδιών που διαβάζει. Οι καθολικοί εκδότες προτείνουν βιβλία διδακτικού χαρακτήρα. Επισημάζεται ο ρόλος της βιομηχανοποίησης του βιβλίου σε ό,τι αφορά στην εμφάνισή και στη διάδοσή του. Ο εκδότης, βιβλιοπώλης και συγγραφέας P.Blanchard εξειδικεύεται στο είδος του παιδικού βιβλιοπωλείου, την ενέργεια του οποίου θα μιμηθούν και άλλοι, όπως ο L. Hachette. Το 1862 ο Hetzel δημοσιεύει μια έκδοση παραμυθιών του Περών εικονογραφημένη, οποία επανεκδίδεται το 1883 με κάποιον πρόλογο. Ο J. Verne το 1862 υπογράφει με τον Hetzel το πρώτο του συμβόλαιο και αυτή η συνεργασία θα σταματήσει με το θάνατο του συγγραφέα(1905).

Την περίοδο 1850-1914 εμφανίζονται 100 περιοδικά για παιδιά και νέους. Η εικονογράφηση του Orbis sensualis pictus από τον Comenius(εικονογραφημένη εγκυκλοπαίδεια) στα 1658, θα επηρεάσει τους γάλλους εκδότες, οι οποίοι θα αρχίσουν να εντάσσουν πιο δυναμικά την εικόνα στα παιδικά βιβλία. Το 1882 οι εκδόσεις για παιδιά αντιστοιχούν στο 10% της συνολικής βιβλιοπαραγωγής. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στον ανταγωνισμό των εκδοτών, ο οποίος αναμφίβολα θα επηρεάσει θετικά την εξέλιξη του παιδικού βιβλίου.

Les explorateurs du XX siècle (οι αναζητήσεις του 20ου αιώνα) είναι ο τίτλος του **3ου** κεφαλαίου του βιβλίου. Στο κεφάλαιο αυτό σημειώνεται η αρνητική έκβαση στις εκδόσεις λόγω του Α' Παγκοσμίου πολέμου. Αρχές του 1919 πραγματοποιούνται νέες εκδόσεις περιοδικών για νέους, όπως Le petit Monde, Lisette, Lew Histoires en images κ.α. Την περίοδο αυτή αρχίζει η έκδοση σειρών. Συγκεκριμένα το 1924 ο Hachette εκδίδει την

«Πράσινη Βιβλιοθήκη», μια συλλογή στην οποία θα συμπεριλαμβάνει τα μεγάλα κλασσικά έργα. Στο ίδιο πνεύμα κινείται και ο Larousse με τη σειρά «Κόκκινα βιβλία για την νεότητα». Στο μεταξύ δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τα πρώτα άλμπουμ. Το Mascao et Cosmage είναι το πρώτο βιβλίο για παιδιά στα 1919, διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά μοντέρνου άλμπουμ, με εικόνες αφηγηματικές στον ίδιο βαθμό με το κείμενο. 1931 και η Ιστορία του Μπαμπάρ (l' Histoire de Babar, le petit elephant) καθιερώνει τον ανθρωπομορφισμό στα παιδικά και θεωρείται βιβλίο ορόσημο στην ιστορία των άλμπουμ. Ο ζωγράφος Jean de Brunhoff εικονογραφεί μια ιστορία που επινόησε η γυναίκα του για τα παιδιά τους.

Στα 1950 οι εκδόσεις Hachette λανσάρουν την δημοσίευση αγγλοσαξωνικών σειρών που μετατρέπουν εντελώς το εκδοτικό τοπίο.

Η συνεργασία του F.Ruy-Vidal, με τον αμερικανό εκδότη H.Quist, θα έχει ως αποτέλεσμα μια συλλογή με άλμπουμ για τη νεότητα, με κύρια επιδίωξη την ιδέα ότι πρέπει να υποχωρήσει ο διδακτικός τους χαρακτήρας. Το 1969 με την παράταση στην υποχρεωτική εκπαίδευση μέχρι τα 16, ενθαρρύνονται οι εκδότες για τη δημιουργία συλλογών προορισμένων για εφήβους.

Στις αρχές του 1970 συγγραφείς, εικονογράφοι και εκδότες αναζητούν νέες μορφές έκφρασης. Το 1984 οι εκδόσεις Gallimard δημιουργούν ένα νέο εκδοτικό φαινόμενο με τη σειρά βιβλίων-παιχνιδιών αλληλεπίδρασης. Στο τέλος του 20ου αιώνα δημοσιεύονται κάθε χρόνο 6.000 τίτλοι για τη νεότητα.

Στο **4ο** και τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου με τίτλο **Une literature majeure** ο Poslaniec εστιάζει στους λόγους που συνέβαλαν στην περαιτέρω ανάπτυξη της παιδικής λογοτεχνίας τόσο από την πλευρά των συγγραφέων, όσο και από την πλευρά της πολιτείας, όπως η εισαγωγή της λογοτεχνίας στο σχολείο(1990)με βάση ένα πρόγραμμα ανάγνωσης. Το διάστημα αυτό δημιουργούνται λίστες με τίτλους βιβλίων από ειδική επιτροπή, κάτι που αυξάνει τις εκδόσεις στο παιδικό βιβλίο.

Το 1986 παρουσιάζεται το νέο λογοτεχνικό είδος του αστυνομικού μυθιστορήματος και εμφανίζονται νέοι εκδότες που το υποστηρίζουν. Παρατηρείται μια αξιοσημείωτη κινητικότητα στο χώρο της ποίησης, με τη μορφή μάλλον έκδοσης ανθολογιών. Η συγγραφή θεατρικών επίσης παρουσιάζει μια ενδιαφέρουσα κίνηση.

Σημειώνεται η στροφή προς ζητήματα της αναγνωστικής πρόσληψης, στο στοιχείο της διακειμενικότητας που εισβάλλει στη λογοτεχνία και γενικά στο κεφάλαιο αυτό περιγράφονται οι τις νέες τάσεις στη λογοτεχνία. Τέλος γίνεται αναφορά στο φαινόμενο Χάρυ Πότερ, ως γεγονός που δείχνει τη ρευστότητα των ορίων μεταξύ νεανικής λογοτεχνίας και λογοτεχνίας ενηλίκων. Οι αναφορές αφορούν τόσο στο ίδιο το κείμενο, όσο και στους τρόπους με τους οποίους προβλήθηκε η σειρά ώστε να δημιουργήσει αυτή την αναγνωστική συμπεριφορά.

Σημειώνεται επίσης η δυναμική (επαν)εμφάνιση του φανταστικού μυθιστορήματος που εξελίχθηκε με γρήγορους ρυθμούς, όπως του Tolkien, του Pullman κ.α.

Υπογραμμίζεται ότι η νεανική λογοτεχνία άρχισε να επιβεβαιώνεται με την θέσπιση βραβείων λογοτεχνίας από διάφορους φορείς. Ακόμη σημαντικό ρόλο στην εδραίωσή της παίζει η θέση που καταλαμβάνει στον πανεπιστημιακό χώρο ως αντικείμενο διδασκαλίας και μελέτης. Μάλιστα το 1997 ο Fr. Marcoin δημιουργεί στο Arras ένα πανεπιστημιακό περιοδικό για τη νεότητα (Cahiers Robinson).

Η ρευστότητα των ορίων λογοτεχνίας για ενήλικες και νεανικής λογοτεχνίας είναι γεγονός καθώς βιβλία για εφήβους διαβάζονται και από ενήλικες. Σημειώνεται η τάση της τελευταίας δεκαετίας που αφορά στην έκδοση βιβλίων με τη μορφή «τσέπης».

Στις τελευταίες σελίδες του βιβλίου, σε σχετικό «υποκεφάλαιο» με τίτλο «που πάει η νεανική λογοτεχνία;», παρουσιάζονται τα ποσοστά για τις εκδόσεις νεότητας που δείχνουν ότι βιώνουν μια χρυσή εποχή. Τα στατιστικά αφορούν το 1973 έως το 2007 και αφορούν το σύνολο των εκδόσεων.

Σημειώνουμε ενδεικτικά: Το 2007 για πρώτη φορά οι εκδόσεις νεανικών βιβλίων αγγίζει το 16%. Το 1990-2007 το ποσοστό ξεπερνά το 85%. Οι εκδόσεις μόνο Gallimard δέχονται ετήσια 6.000 χειρόγραφα για παιδιά.

Τα ποσοστά αυτά δείχνουν μια παραπάνω από αισιόδοξη εικόνα του παιδικού βιβλίου. Όμως ο Poslaniec υπογραμμίζει το γεγονός ότι νέοι δεν διαβάζουν πολύ. Μάλιστα αναφέρει ότι το 82% από 8 ετών μέχρι 12 αρνείται τη λογοτεχνία και την τοποθετεί ως δεύτερη επιλογή στις δραστηριότητες δημιουργικού τύπου.

Πάντως επισημαίνεται ότι η παιδική λογοτεχνία περίμενε μια τριακονταπενταετία ώσπου να φτάσει στη σημερινή εκτυφλωτική ωριμότητα.

Η έκδοση αυτού του βιβλίου αποτελεί μια πανοραμική σύντομη ξενάγηση στο χώρο του παιδικού βιβλίου στη Γαλλία και είναι ένας χρήσιμος οδηγός βασικής ενημέρωσης στο χώρο.

Αντιγράφουμε από το οπισθόφυλλο του βιβλίου

Ταλαντούχα και με φαντασία, φερόμενη από τους ενθουσιώδεις διαμεσολαβητές, αναγνωρισμένη από το σχολείο και το πανεπιστήμιο, γοητεύοντας το κοινό που όλο και αυξάνεται, η παιδική λογοτεχνία είναι σήμερα μια λογοτεχνία μείζονος σημασίας. Η ιστορία της ανανεώνεται στα μέσα του 19ου αιώνα, όταν ο μεγάλος αλφαριθμητισμός και η ανάπτυξη των τεχνικών της εκτύπωσης, επέτρεψαν την εμφάνισή της. Δυο βιβλιοπώλες – εκδότες, ο Louis Hachette και ο Pierre-Jules Hetzel εφευρίσκουν ξανά ένα είδος ακόμη πιο «υποταγμένο»/ εξαρτημένο από το σχολείο και τη θρησκεία και δημοσιεύουν μυθιστορήματα για παιδιά, υπογεγραμμένα από την κόμισσα de Segur, ή από τον Ιούλιο Βέρν. Η λογοτεχνία της νεότητας είχε γεννηθεί και μαζί της γεννήθηκε και το παιδί/ αναγνώστης. Ο Christian Poslaniec μας οδηγεί σε αυτή την πυκνή/ δυσνόητη ιστορία που είναι

διάσπαρτη από μικρά λευκά τετράδια: «Babar», τα άλμπουμ του Pere Castor, «η συμμορία των πέντε», η ιστορία της κουρνιασμένης γάτας», ο Harry Potter...

Σύντομη παρουσίαση του συγγραφέα του βιβλίου, γνωστό στην Ελλάδα από το βιβλίο του με τίτλο, «Να δώσουμε στα παιδιά την όρεξη για διάβασμα», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Καστανιώτη.

Christian Poslaniec: κάτοχος διδακτορικού για τον Μπωντλαίρ και μιας διατριβής με θέμα: Η εξέλιξη της παιδικής λογοτεχνίας από το 1850 μέχρι σήμερα, μέσω της αφηγηματικής επιμονής. Ανέλαβε κατά καιρούς έρευνες στο Εθνικό Ινστιτούτο Παιδαγωγικής Έρευνας και δούλεψε κυρίως στη συμπεριφορά των παιδιών – αναγνώστων, στα σεμινάρια/ εργαστήρια γραφής και κυρίως στη λογοτεχνία για τη νεότητα. Ερευνητής και παιδαγωγός ταυτόχρονα, δημοσίευσε διάφορα άρθρα και δοκίμια σχετικά με την έρευνα. Δημοσίευσε παράλληλα μυθιστορήματα, άλμπουμ, νουβέλες, δοκίμια σε σχέση με τα παιδιά, αστυνομικά μυθιστορήματα, ποίηση, άρθρα σχετικά με τους νέους. Έχει γράψει επίσης έργα και για το θέατρο. Το 2003 έγινε Πρόεδρος της Επιτροπής Επιλογής Βιβλίων για τη νεότητα από το Υπουργείο της Εθνικής Εκπαίδευσης.

τεύχος 8

Νατάσα Καρακατσάνη
Ο ήλιος είναι για όλους
Εικ. Κατερίνα Χαδουλού
Πατάκης, Αθήνα 2008
Σειρά: Χελιδόνια
Σελ. 92

Η αμφίδρομη σχέση της λογοτεχνίας με την απτή πραγματικότητα έχει πολλάκις επισημανθεί. Η μια τροφοδοτεί την άλλη και βρίσκονται και οι δυο στο επίκεντρο αναγνώστων και κριτικών. Ως αναγνώστες, μέσω της μυθοπλαστικής πραγματικότητας, μυούμεσαστε σε οπτικές, σε αξίες, σε κανόνες της ζωής, αποκτούμε αυτοαντίληψη και κατανοούμε τους άλλους. Ο μικρός αυτός πρόλογος είναι χρήσιμος καθώς το βιβλίο με τίτλο Ο ήλιος είναι για όλους, είναι ένα καθαρό παράδειγμα αυτής της σχέσης μεταξύ των δυο κόσμων (πραγματικού και φανταστικού). Πηγή έμπνευσης πρόσωπα υπαρκτά, οικεία και αγαπημένα στην πρωτοεμφανιζόμενη συγγραφέα. Αλλά αυτό δεν αφορά τον αναγνώστη, καθώς ο ίδιος απολαμβάνει ένα παραμυθιακό κείμενο με στρωτή γλώσσα και πλοκή που κρατά το ενδιαφέρον του. Η ιστορία αναδεικνύει τη δύναμη της αγάπης που δε γνωρίζει περιορισμούς, όπου ο ερωτευμένος ήρωας «κινεί γη και ουρανό» για να ξεπεράσει κάθε δυσκολία και να κάνει την αγαπημένη του ευτυχισμένη. Μιλά ακόμη για τη φίλια. «...για να γίνουν δυο άνθρωποι πραγματικοί φίλοι, πρέπει να μοιραστούν από ένα μυστικό» λέει η μητέρα στον ήρωα (σελ. 40), τη δύναμη των παραμυθιών και της αφήγησης. Ο σύγχρονος αναγνώστης και αναγνώστρια με το κείμενο αυτό θα γνωρίσει τον αλtruισμό, στοιχείο που απέχει πολύ από τα πρότυπα της εποχής και μέσα από τις περιπέτειες των ηρώων θα μαθητεύσει σε αισθήματα βαθιά ανθρώπινα,

Το story εν συντομία έχει ως εξής. Ο Βασίλειος ή αλλιώς Ήλιος, είναι ένα παιδί που έχει το χάρισμα να αφηγείται παραμύθια. Γιαυτό και ο βασιλιάς τον καλεί στο παλάτι του όπου και θα τον κρατήσει για μακρύ χρονικό διάστημα για χίλιους λόγους. Εκεί θα γνωρίσει τα πιο γαλανά και θλιμμένα μάτια της βασιλοπούλας και θα ορκιστεί να τη λυτρώσει από την κατάρα της προφητείας που την κρατά καταδικασμένη να κυκλοφορεί μόνο τη νύχτα. Μετά από πολλές δυσκολίες ο Ήλιος θα καταφέρει να λύση το αίνιγμα να βρει τη λύση και να φύγει μαζί της, αφού κέρδισε την καρδιά της εξ αιτίας της ανεκτίμητης καλοσύνης του. Όπως όλα τα παραμύθια έτσι κι αυτό τελειώνει με γάμο. Δεν είναι πάντα δεδομένο ότι τα παραμύθια συνέβαιναν «μια φορά κι έναν καιρό». Μπορεί να συμβαίνουν και τώρα, δίπλα, μπροστά και μέσα μας, απλά είναι που εμείς δεν έχουμε πια βλέμμα και σκέψη «παραμυθένια». Τυχεροί οι αναγνώστες μικροί και μεγάλοι που έχουν την ευκαιρία να αντιληφθούν το μεγαλείο τους έστω και μέσα από ένα βιβλίο.

τεύχος 8